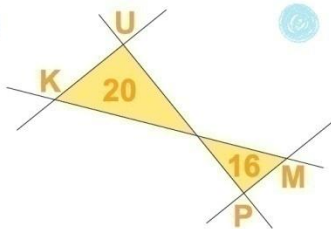

Matematične aktivnosti u nastavi geometrije kroz obrazovnu vertikalnu

Doc. dr. sc. Dubravka Glasnović Gracin

University of Zagreb, Faculty of Teacher Education

3. mednarodna konferenca
o učenju in poučevanju matematike

KUPM 2016

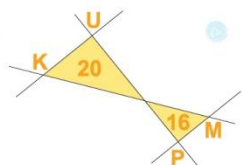
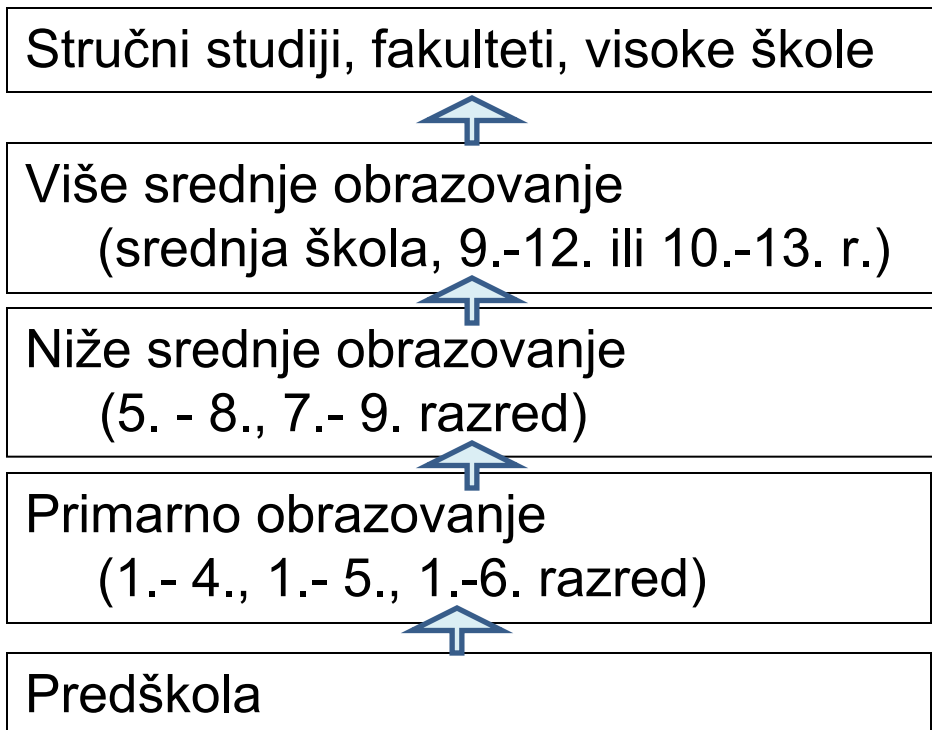

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Obrazovna vertikala

KUPM 2016

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

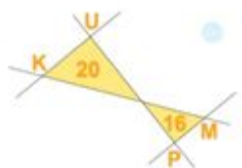
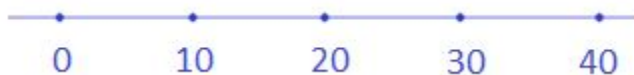
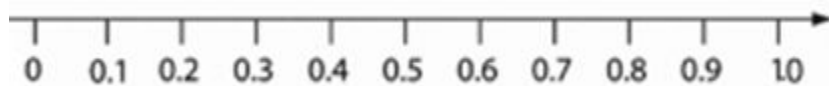
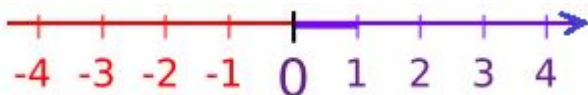
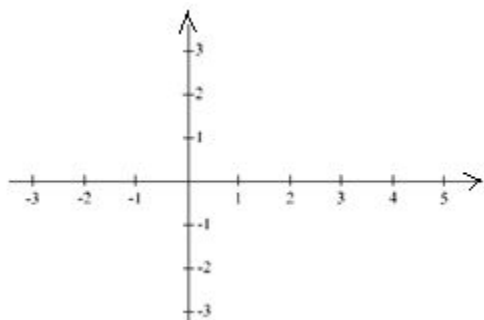

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Matematika i obrazovna vertikala

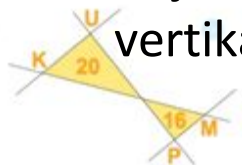

Geometrija i obrazovna vertikala

- geometrija ima veliku tradiciju u matematičkoj edukaciji (Dadić, 1982)
- i prednost i mana
  - prednost stoga što je postala kulturom nastave matematike (Prediger, 2004)
  - mana - teško se mijenja
- postoji potreba da se u nastavu matematike uključe i „mlađe“ discipline

- nastava geometrije - u krizi?
- geometrijski sadržaji se reduciraju

Potrebno je duboko i kritičko promišljanje o smislu i zahtjevima u nastavi geometrije.

Prije svega potrebno je dobro snimiti postojeće stanje na cijeloj vertikali, a posebice na mjestima transfera.

Meranski nastavni plan iz 1905. godine

Merano (Južni Tirol)

Društvo njemačkih prirodosnanstvenika i liječnika

Meranski nastavni plan (*Meraner Lehrplan*)

Felix Klein- važnost vizualizacije i primjene

- korištenje modela i tehnologije

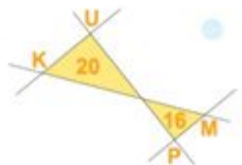
- razvoj funkcijskog razmišljanja

(*Funktionales Denken*)

vizualizacija

pristup funkcijama

genetička nastava

Meranski nastavni plan iz 1905. godine

Program za geometriju:

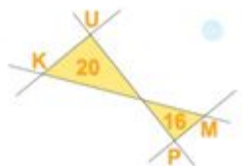
A. Unterstufe (Niža gimnazija)

Dinamika likova; ovisnost dijelova trokuta jednog od drugog; prijelazni slučajevi (pravokutan trokut, jednakokračan trokut, jednakostraničan)

Promatranje utjecaja koje vrši promjena veličine pojedinih dijelova lika na cjelokupni karakter lika.

Računanje zakrivljenih omeđenih dijelova ravnine metodom **približavanja**.

Iscrpno promatranje **obostrane ovisnosti** razmjera stranica i vrijednosti kuta kod trokuta, posebno kod pravokutnog. Postavljanje i testiranje tablica za tu ovisnost (kao priprema za trigonometriju), u dodatku praktični zadaci iz tog područja (rad na „mjernom stolu“).

Meranski nastavni plan iz 1905. godine

Program za geometriju:

B. Oberstufe (Viša gimnazija)

Ovisnosti između promjene kuta i promjene vrijednosti funkcije; grafički prikaz ovih ovisnosti. Restrikcija na harmonijske odnose i na **osnove novije geometrije** kao završetak planimetrije.

Stereometrija. Najjednostavniji teoremi sferne trigonometrije. **Matematička geografija**, obuhvatno s učenjem projekcija na karti.

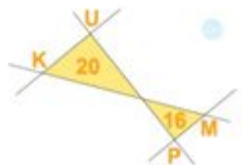
Učenje o presjecima stošca kako analitičkim tako i sintetičkim postupcima, s primjenom na elemente astronomije.

Dva aspekta nastave geometrije

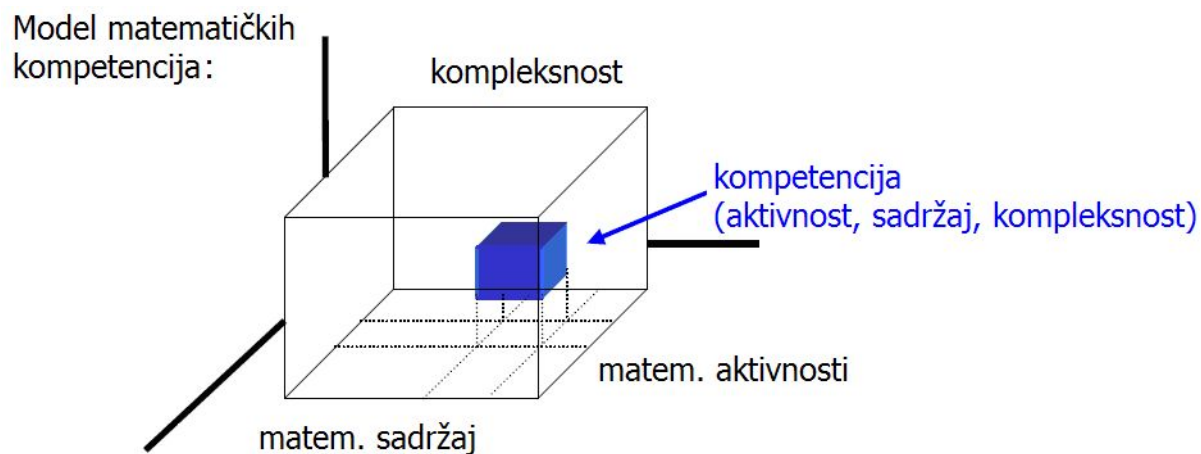
- geometrija koja izvire iz potreba svakodnevnog života (svakodnevna geometrija)
- geometrija koja teži u strogu apstrakciju (geometrija kao dio matematike kao znanstvene discipline)

Oba aspekta trebaju biti prisutna u nastavi geometrije, prožimati se i povezivati se gdje god je to moguće.

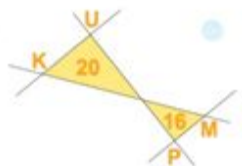
Matematička kompetencija (IDM, 2007)

Na raznim stupnjevima obrazovanja se uče različiti sadržaji...

Na raznim stupnjevima se stavlja naglasak na različite kompleksnosti...

Ali aktivnosti trebaju biti prisutne na svim stupnjevima!

Matematičke aktivnosti

Matematička aktivnost se odnosi na vrstu akcije koja se očekuje od učenika kako bi riješio zadani zadatak.

Odgovara na pitanje **što** se treba napraviti u zadatku

Prikazivanje i modeliranje

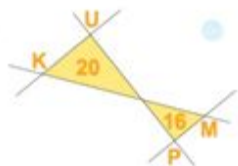
Računanje i operiranje

Interpretiranje

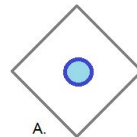
Argumentacija i dokazivanje

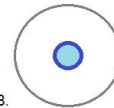
Prikazivanje i modeliranje

- „prebacivanje“ danih matematičkih podataka u drugi matematički oblik
- crtanja ili skiciranja
- prebacivanja iz jednog prikaza u drugi (tablični, stupčasti, linijski, kružni i sl.)
- modeliranje

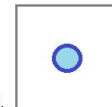
U sredini parka se nalazi fontana. Želimo postaviti ogradu parka na udaljenosti 5 m od fontane tako da ograda na svakom mjestu bude jednako udaljena od fontane. Kako će izgledati park iz zraka?

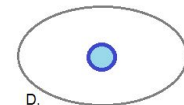
A.

B.

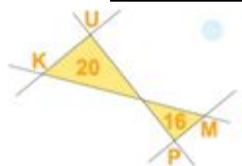
C.

D.

Konstruiraj kvadrat $ABCD$. Nađi njegovu osnosimetričnu sliku obzirom na pravac DE . Točka E je polovište dužine AB .

Nacrtaj graf funkcije $f(x) = x^2 + 5x + 1$.

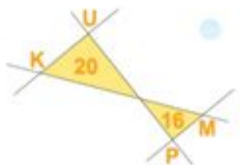

Računanje i operiranje

- *Računanje*: provođenje elementarnih računskih operacija s konkretnim ili općim brojevima
- *Operiranje*: korektno, smisleno i efikasno provođenje računskih ili konstrukcijskih koraka

Izračunaj opseg i površinu jednakokravnog trokuta s krakom dugim 73 cm i osnovicom 55 cm.

Riješi jednadžbu $x^2 - 7x + 12 = 0$.

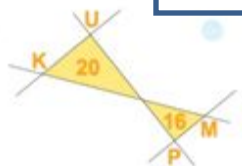
Interpretiranje

- prepoznavanje odnosa i relevantnih podataka danih u obliku matematičkih prikaza (grafičkih, simboličkih)
- tumačenje u danom kontekstu
- očitavanje podataka s grafičkih ili simboličkih prikaza i njihovo tumačenje u danom kontekstu
- raspoznavanje točnih od netočnih interpretacija

Bačva oblika valjka je visoka 82 cm i ima promjer 82 cm. Bačva je do polovice napunjena vodom.

Što je prikazano izrazom $\left(\frac{82}{2}\right)^2 \cdot \pi$?

- Volumen bačve
- Oplošje bačve
- Volumen vode u bačvi
- Površina plašta bačve
- Površina baze bačve
- Opseg baze bačve

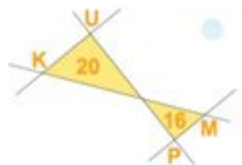
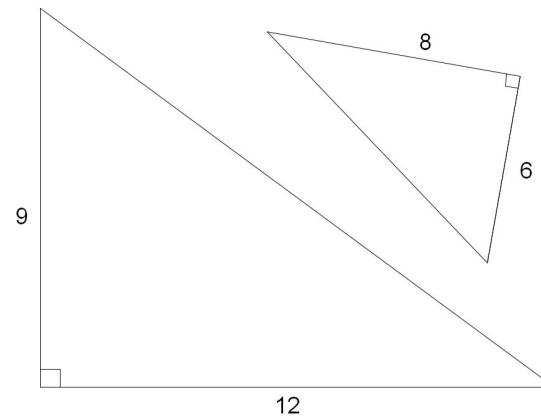
Argumentiranje i dokazivanje

- *Argumentiranje*: opisivanje matematičkih aspekata koji govore u prilog ili protiv neke određene odluke
- *Dokazivanje*: niz istina koje vode do određenih zaključaka

Dan je sljedeći izraz: $\frac{5^5}{5^3} = 5^2$

Pokaži da gornja tvrdnja vrijedi!

Objasni zašto su ova dva trokuta slična:

Istraživanje o matematičkim aktivnostima u geometriji

- Koje matematičke aktivnosti prevladavaju u nastavi geometrije?
- udžbenici najviše koriste kao izvor zadataka za vježbu (Glasnović Gracin, 2011; 2016)
- ispitani svi geometrijski zadaci iz odobrenih udžbenika u Republici Hrvatskoj od 6. do 8. razreda (preko 5800 zadataka)
- preko 80% tržišta

R	Tema	Prikaz.	Račun.	Interpr.	Arg.	K1	K2	K3
6	Trokut	30%	68%	41%	3%	50%	49%	1%
6	Četverokut	22%	75%	32%	3%	65%	35%	0%
7	Mnogokuti	23%	73%	18%	2%	70%	30%	0%
7	Krug	25%	62%	22%	0%	72%	28%	0%
7	Sličnost	33%	50%	50%	15%	45%	55%	0%
8	Pitagorin t.	8%	92%	13%	0%	41%	59%	0%
8	Izometrije r.	69%	7%	49%	0%	46%	54%	0%
8	Pravci u prostoru	41%	21%	62%	0%	89%	20%	0%
8	Geom. tijela	4%	86%	32%	0%	59%	41%	0%

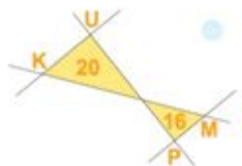
Rezultati istraživanja - geometrija

- Geometrija se radi kroz uglavnom jednostavne zadatke dominantnog računanja i operiranja
- Računanje: uvrštavanje u formule za opseg, površinu, volumen ili oplošje te za računanje korištenjem Pitagorinog teorema
- Prikazivanje se uglavnom odnosi na crtanje geometrijskih likova koristeći ravnalo i šestar, i to samo u nekim geometrijskim poglavljima poput izometrijskih preslikavanja ravnine u osmom razredu.
- Aktivnosti argumentacije nisu uopće ili gotovo da nisu prisutne u zadacima iz geometrije.

Rezultati istraživanja - geometrija

- Ne njeguje se konceptualno razumijevanje
- Dominiraju procedure računanja po formuli ili konstrukcije po zadanom nizu koraka
- Geometrija se brzo zamjenjuje s još računanja
- Umjesto savladavanjem geometrijskih koncepata i odnosima u ravnini i prostoru
- Geometrija je samo paravan / kontekst za još aritmetike, još algebre
- Ovakav pogled na geometriju može utjecati na učenikov pojam o tome što geometrija jest, i to baš na srednjem stupnju obrazovanja (6. do 8. razred školovanja) kada je važno razviti matematičke kompetencije potrebne za više stupnjeve obrazovanja.

Matematičke aktivnosti kroz obrazovnu vertikalu

Prikazivanje

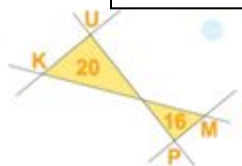
- Složenije konstrukcije
- Prijelaz iz tekstnog / simboličkog / tabličnog oblika u grafički
- Modeliranja vezana uz sadržaje srednje škole

- Konstruiranje geometrijskih likova
- Isticanje dijelova likova i tijela (visina, težišnica, pravokutni trokuti...)
- Ravnina – Prostor (projekcije)
- Modeliranja vezana uz osnovnoškolske sadržaje

- Skiciranje geometrijskih likova
- Crtanje, bojenje i izrezivanje geometrijskih likova
- Izrada geometrijskih tijela (plastelin, papir prema nacrtanoj mreži)
- Učenici sami zadaju zadatke (Koliko ima kockica...)
- Koju računsku operaciju koristiti (model)?

Matematičke aktivnosti kroz obrazovnu vertikalu

Argumentiranje i dokazivanje

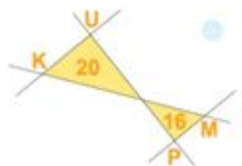
- Dokaži koristeći matematičke argumente.
- Koristeći teorem/svojstva/pravila... dokaži...
- Navedi tri različita matematička argumenta za ili protiv...

- Slažeš li se s ovom izjavom: .....
- Daj matematičke argumente ZA ili PROTIV
- Objasni zašto.
- Daj protuprimjer.
- Pokaži. Dokaži.

- Opiši razliku između... opiši sličnosti između...
- Poticanje govora
- Objasni svojim riječima
- Zašto?

Matematičke aktivnosti kroz obrazovnu vertikalu

Interpretiranje

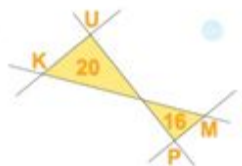
- Objasni sliku
- Očitaj sa slike
- Objasni matematičku rečenicu
- Što znači da...

- Objasni sliku
- Očitaj sa slike
- Objasni matematičku rečenicu
- Što znači da...

- Objasni sliku
- Očitaj sa slike
- Objasni matematičku rečenicu
- Što znači da...

Zaključak

Matematičke aktivnosti kroz obrazovnu vertikalnu...

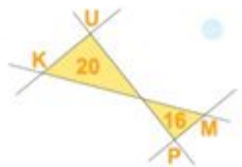

Prikazivanje

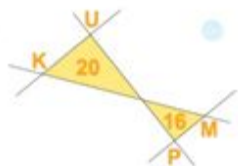
Računanje

Interpretiranje

Argumentiranje

Zahvaljujem na pažnji!

KUPM 2016

Literatura

- Dadić, Ž. (1982). *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- Glasnović Gracin, D. (2010). Meranski nastavni plan iz 1905. godine. *Matematika i škola*, 56, 8-12.
- Glasnović Gracin, D. (2011). Teacher and textbook in geometry education. In: M. Pavleković (ur.) *The Third International Scientific Colloquium Mathematics and Children (The Math Teacher)* Osijek, 234-241. Zagreb: Element.
- Glasnović Gracin, D. (2011). *Requirements in mathematics textbooks and PISA assessment*. (Doctoral dissertation, University of Klagenfurt). Klagenfurt: University of Klagenfurt
- IDM - Institut für Didaktik der Mathematik (2007). *Standards für die mathematischen Fähigkeiten österreichischer Schülerinnen und Schüler am Ende der 8. Schulstufe*. Alpen-Adria-Universität Klagenfurt. Retrieved from http://www.uni-klu.ac.at/idm/downloads/Standardkonzept_Version_4-07.pdf
- Klein, F. & Schimmack, R. (1905). Der Meraner Lehrplan für Mathematik. Izašlo u: *Der mathematische Unterricht an höheren Schulen, Teil 1: Von der Organisation des mathematischen Unterrichts Der Meraner Lehrplan für Mathematik*, Wiederabdruck, str. 213-216.

